

Αποκριτική Δημοσιογραφία

Μια εισαγωγή
για δημοσιογράφους
και αίθουσες σύνταξης

**European
Journalism
Centre**

«Εξίσου κρίσιμη με την αντιμετώπιση των προβλημάτων είναι και η παρουσίαση των υφιστάμενων λύσεων. Προβάλλει την ευαισθητοποίηση των ανθρώπων, τις ενεργές προσπάθειες τους για την επίλυση των προβλημάτων και παρέχει έμπνευση και εργαλεία στους νεαρούς αναγνώστες. Ένα κοινό που σήμερα ζει με την αίσθηση ότι ο κόσμος είναι καταδικασμένος».

Juliette Gerbais,
project assistant
European Journalism Centre

Εισαγωγή στην Αποκριτική Δημοσιογραφία για δημοσιογράφους και αίθουσες σύνταξης

Έρευνες δείχνουν ότι πολλοί άνθρωποι αποφεύγουν τις ειδήσεις, καθώς κουράζονται να ακούν μόνο για φυσικές καταστροφές, πολέμους, έγκλημα, δυστυχία κ.λπ. Όλες αυτές οι αρνητικές ειδήσεις έχουν αντίκτυπο στη διάθεση, την ευεξία και την εμπιστοσύνη τους στην δημοσιογραφία. Όσοι αποφεύγουν τις ειδήσεις ενδιαφέρονται περισσότερο για τη θετική ή τη βασισμένη σε λύσεις δημοσιογραφία και λιγότερο για τα μεγάλα ρεπορτάζ της κάθε ημέρας.

Τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση

της σκόπιμης αποφυγής των ειδήσεων. Οι συντακτικές ομάδες. Έχουν την δυνατότητα να αλλάξουν το περιεχόμενο των ειδήσεων, να το κάνουν λιγότερο αρνητικό και περισσότερο εποικοδομητικό, λιγότερο εξαρτημένο από τα άρθρα γνώμης και περισσότερο διαφανές, βασισμένο στα γεγονότα.

Στόχος αυτής της πιο ισορροπημένης προσέγγισης της δημοσιογραφίας είναι να τονίσει ότι οι πολίτες δεν είναι απλά παθητικοί θεατές των Ειδήσεων. Αντίθετα, μπορούν να συμμετέχουν ενεργά με απαντήσεις δημιουργώντας συλλογικά έναν κόσμο

στον οποίο η ελπίδα είναι παρούσα. Έτσι το αίσθημα της αδυναμίας και του άγχους αντικαθίσταται από αυτό του ανήκειν και την αίσθηση ότι μπορούν να κάνουν τη διαφορά στην κοινωνία.

Η αποκριτική δημοσιογραφία ενισχύει επίσης τις κοινότητες. Τις βοηθά να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις, προωθεί την ισότητα, οικοδομεί εμπιστοσύνη, αυξάνει την συμμετοχή του πολίτη, εξισορροπεί τον δημόσιο διάλογο και ανακαλύπτει νέες πηγές εσόδων για τα μέσα ενημέρωσης.

- Marjan Tillmans,
project manager
European journalism centre

Τι είναι η αποκριτική δημοσιογραφία;

Η αποκριτική δημοσιογραφία διερευνά και εξηγεί, με κριτικό και ξεκάθαρο τρόπο, το πώς οι άνθρωποι προσπαθούν να λύσουν κοινά προβλήματα. Ενώ οι δημοσιογράφοι συνήθως ορίζουν τις ειδήσεις ως «τι πήγε στραβά», η αποκριτική δημοσιογραφία ηγείται της προσπάθειας

για την επέκταση αυτού του ορισμού: οι απαντήσεις στα προβλήματα γίνονται εξίσου είδηση. Προσθέτοντας σφαιρική και τεκμηριωμένη κάλυψη των λύσεων, οι δημοσιογράφοι μπορούν να διηγηθούν ολόκληρη την ιστορία. Προς αποφυγή ωραιοποιημένων ή υπερβολικά

θετικών ειδήσεων που απλοποιούν τα θέματα που καλύπτονται, το [Δίκτυο Αποκριτικής Δημοσιογραφίας \(SJN\)](#) συνιστά τη χρήση [ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΥΛΩΝΩΝ](#) που εξασφαλίζουν την ισορροπημένη κάλυψη των λύσεων:

1. ΑΠΟΚΡΙΣΗ

Παρουσιάζει όχι μόνο το πρόσωπο ή τον οργανισμό, αλλά και την απόκριση στο πρόβλημα και το πώς αυτή προκύπτει.

2. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ

Επιδιώκει να παρέχει ακριβή πληροφορία. Η πλήρης κατανόηση βοηθά τους άλλους να ανταποκριθούν - και να μην παραμείνουν στην έμπνευση.

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Παρέχει διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία - δεδομένα ή ποιοτικά αποτελέσματα, ερευνώντας την αποτελεσματικότητα - όχι μόνο τις προθέσεις.

4. ΟΡΙΑ

Συζητά τους περιορισμούς, και τις αδυναμίες απόκρισης αποφεύγοντας την υπερβολή.

Γιατί είναι σημαντική;

1.

Όταν ασκείται σωστά, προσφέρει πολύτιμη και επιμελώς αποτυπωμένη γνώση στις κοινότητες για το πώς να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα.

3.

Στο 2023 Reuters Institute Digital News Report, το 36% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι απέφυγαν τις ειδήσεις επειδή μπορεί να είχαν αρνητική επίδραση στη διάθεσή τους. Οι άνθρωποι που αποφεύγουν τις ειδήσεις είναι πιο πιθανό να ενδιαφερθούν για ειδήσεις θετικές ή βασισμένες στην αποκριτική δημοσιογραφία και λιγότερο για τις σημαντικές ειδήσεις της ημέρας.

5.

Οι έρευνες δείχνουν ότι το κοινό προτιμά να συμμετέχει ουσιαστικά. Έτσι είναι περισσότερο πιθανό να εμπιστευτεί ρεπορτάζ επικεντρωμένα στις λύσεις από ό,τι στα προβλήματα.

2.

Μπορεί να οδηγήσει σε ουσιαστική αλλαγή, είτε αλλάζοντας τη θεματολογία, είτε δίνοντας νέα κατεύθυνση στη συζήτηση σχετικά με ένα πρόβλημα, ή προκαλώντας δράση στα ακροατήρια και στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων.

6.

Η αποφυγή των ειδήσεων είναι προβληματική για τη δημοσιογραφία όπως και τη δημοκρατία καθώς επηρεάζει το βάθος της γνώσης των ανθρώπων για την κοινωνία και την πολιτική τους εμπλοκή.

4.

Το νεαρότερο κοινό δείχνει επιθυμία για ειδήσεις που παρέχουν λύσεις και δεν μένουν στο πρόβλημα.

Do's and don'ts

Πώς ξεκινάμε:

Το SJN συστήνει κατ' αρχάς τον εντοπισμό ενός θέματος ή ζητήματος που προκαλεί ανησυχία.

Εάν οι ερωτήσεις που προκαλεί είναι «τι θα μπορούσε να γίνει για αυτό;» ή «ποιος είναι καλύτερος στο χειρισμό αυτού του προβλήματος;» τότε θα μπορούσε να είναι ένα καλό θέμα για ένα ρεπορτάζ αποκριτικής δημοσιογραφίας. Στην έρευνά σας, θα μπορούσατε να αναζητήσετε νέες και αξιοσημείωτες αποκρίσεις σε ένα πρόβλημα ή περιοχές που αντιμετωπίζουν το θέμα καλύτερα από άλλους.

Παράλληλα με τη δημοσιογραφική σας

εκτίμηση για το τι κάνει ένα ρεπορτάζ καλό, θα πρέπει επίσης να εξετάσετε αν υπάρχουν ενδείξεις για την επιτυχία της απόκρισης, πόσο αξιόπιστα είναι αυτά τα στοιχεία είναι και ποια διδάγματα μπορούν να αντληθούν από αυτήν την προσέγγιση. Έτσι ένα ρεπορτάζ μπορεί να είναι χρήσιμο τόσο σε μια συγκεκριμένη κοινότητα όσο και σε άλλα ακροατήρια.

Βεβαιωθείτε ότι η λύση είναι αυθεντική: Η ιδέα μπορεί

να κινητοποιεί, ωστόσο, βεβαιωθείτε ότι εξετάσατε ενδελεχώς τη λύση που παρουσιάζετε όσον αφορά την αυθεντικότητά της.

Στη σωστή αποκριτική δημοσιογραφία εξετάζουμε τα όρια: Όταν κάνετε αναφορά σε μια λύση, εξετάστε και τους περιορισμούς της. Αυτό μπορεί να αποτελεί πρόκληση, γι' αυτό μιλήστε με διαφορετικούς ανθρώπους που εμπλέκονται στο εγχείρημα.

Αναζητήστε εξωτερικές πηγές, που μπορούν να σας βοηθήσουν να αξιολογήσετε τα υπέρ και τα κατά από μια αμερόληπτη θέση.

Να είστε ακριβείς: Αυτό είναι σημαντικό, τόσο για τον καθορισμό του προβλήματος όσο και τη λύση που προτείνετε και το πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί. Να είστε ακριβείς σχετικά με τι αφορά η συγκεκριμένη λύση και τις διαφορετικές παραμέτρους, καθώς και πού και πώς ακριβώς εφαρμόζεται.

Αποφύγετε να πάρετε θέση: Αποκριτική δημοσιογραφία δεν σημαίνει υποστήριξη μιας συγκεκριμένης απάντησης ή προτάσεων που δεν υφίστανται ακόμα. Η σωστή αποκριτική δημοσιογραφία πρέπει να διαφοροποιείται, εξετάζοντας την πιθανότητα επιτυχίας ή αποτυχίας, καταδεικνύοντας πού υπάρχει απόδειξη και πού σκεπτικισμός και κυρίως, πού υπάρχουν περισσότερες από μία απαντήσεις σε ένα πρόβλημα.

Η συμπερίληψη των περιορισμών της λύσης στο ρεπορτάζ σας θα εξασφαλίσει επίσης ότι δεν θα υποστηρίξετε μια συγκεκριμένη λύση έναντι άλλων.

Do's and don'ts

→ **Αποφύγετε** τις λέξεις «εμπνευσμένη», «υπέροχη», «εκπληκτική», «μοναδική», «ιδιοφυής», και στις περισσότερες περιπτώσεις, «λύση».

→ **Ενημερώστε** το ακροατήριο για τους περιορισμούς.

→ **Μην** υπερβάλλετε και μην προβλέπετε το μέλλον.

→ **Περιγράψτε** συνοπτικά και σφαιρικά τη συνθήκη.

→ **Εστιάστε το ρεπορτάζ** σας στην ιδέα πίσω από το εγχείρημα - το εγχείρημα είναι απλά η απεικόνιση.

→ Χρησιμοποιήστε **δεδομένα**.

Εξετάστε το παρελθόν αλλά και το μέλλον:

Η εμμονή στη λύση μπορεί συχνά να οδηγήσει σε προσκόλληση για το πώς ένα εγχείρημα μπορεί να αλλάξει μια κοινότητα ή έναν τόπο ή να αντιμετωπίσει ένα πρόβλημα. Εξετάζοντας τον τρόπο που οι άνθρωποι έλυναν τα προβλήματα στο παρελθόν μπορεί να δώσει ένα πλούτο ιδεών για ρεπορτάζ.

Μην εμμένετε στην αποκριτική δημοσιογραφία: Η προσέγγισή της αφορά τα περισσότερα ρεπορτάζ αλλά παρουσιάζοντάς το ως κάτι εντελώς ξεχωριστό μπορεί να αποθαρρύνει συντάκτες που δεν είναι εξοικειωμένοι με την έννοια.

Πρωθήστε τη ως εξεύρεση λύσεων και όχι ως ανεύρεση του θετικού ρεπορτάζ.

Κοιτάξτε προς τα πίσω όπως και προς τα εμπρός

Εσωτερική αποδοχή:
Εξασφαλίστε ότι η συντακτική ομάδα βλέπει την Αποκριτική Δημοσιογραφία ως ευκαιρία και όχι ως απειλή και ότι υπάρχει ικανός όγκος δεδομένων σχετικά με τα πολλά οφέλη της, ξεκινώντας από τους λόγους αποστροφής των ειδήσεων και το ότι μπορεί να είναι το αντίδοτο.

Ηρωο-λατρεία:
Μην εξυμνείτε ή αποθεώνετε ένα άτομο ή οργανισμό. Αντίθετα, χρησιμοποιήστε πρόσωπα για να μιλήσετε για συστημική αλλαγή.

Μαγικό ραβδί:
Μην εξυμνείτε λύσεις τύπου «μαγικό ραβδί». Τα προβλήματα και οι λύσεις τους, είναι περίπλοκα και

ακόμη και οι καλύτερες παρεμβάσεις έχουν περιορισμούς ή συναντούν εμπόδια. Αντ' αυτού, εξετάστε τις αποκρίσεις σε συστημικά προβλήματα.

Όχι «απλώς μια ιδέα» ή μια θεωρία:

Μην βασίζετε το ρεπορτάζ μόνο σε θεωρίες. Εξετάστε αποκρίσεις που έχουν ήδη δρομολογηθεί. Θα πρέπει να υπάρχουν αποδείξεις και δεδομένα που να υποστηρίζουν το ρεπορτάζ.

Ερωτήσεις κλειδιά για το ρεπορτάζ

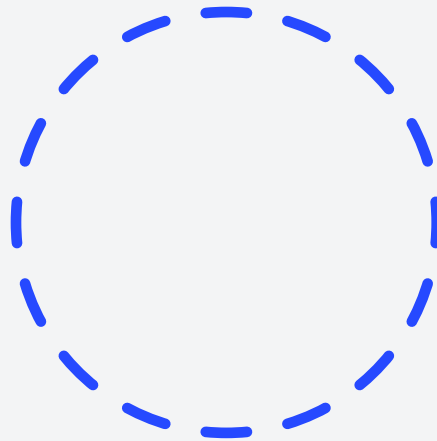
→ Ποιο πρόβλημα λύνει η συγκεκριμένη απόκριση;

→ Με ποιους τρόπους είναι λειτουργική η απόκριση; Με ποιους τρόπους δεν είναι; Πώς το ξέρουμε;

→ Ποιες πλευρές του του προβλήματος δεν αντιμετωπίζονται από αυτήν την απόκριση;

→ Τι λένε οι επικριτές της;

→ Ποιά είναι τα εμπόδια προκειμένου να δοκιμαστεί και αλλού;

Ορισμένες συμβουλές από ειδικούς

Swati Tarafdar

ανεξάρτητη δημοσιογράφος &
ανεξάρτητη εκπαιδύτρια δημοσιογραφίας

→ Οι έμπειροι δημοσιογράφοι θα αρνούνται την αποκριτική δημοσιογραφία με επιχειρήματα μέχρι να κατανοήσουν ότι, όπως η δημοσιογραφία που ελέγχει την εξουσία ήρθε για να μείνει, το ίδιο και η αποκριτική δημοσιογραφία. Η τελευταία θα ασκείται μόνο αφότου ένα πρόβλημα έχει καλυφθεί πλήρως - δηλαδή, οι αναγνώστες είναι πλήρως ενημερωμένοι γι' αυτό, και πλέον ζητούν λύση. Αυτό το βίντεο μπορεί να είναι χρήσιμο.

→ Η αποκριτική δημοσιογραφία είναι νοοτροπία, απαιτείται χρόνος για να την υιοθετήσετε και να την εντάξετε στην εργασιακή καθημερινότητά σας με τρόπο που να μην ξοδεύετε εβδομάδες σε ένα ρεπορτάζ. Αυτό το άρθρο μπορεί να σας βοηθήσει.

@Swati_Sanyal_T

Lola García-Ajofrín

ρεπόρτερ στο Outriders

→ Σχετικά με τους περιορισμούς, συνήθως δεν περιλαμβάνονται επειδή φοβόμαστε ότι οι άνθρωποι θα βρουν τις απαντήσεις μας ανεπαρκείς ή ατελείς, αλλά αν επικεντρωθούμε στην απάντηση, δεν έχει σημασία πόσο ατελής κι αν είναι, ο αναγνώστης θα εκτιμήσει την ειλικρίνεια, περισσότερο από μια μαγική λύση.

→ Αντί να ψάχνετε απαντήσεις στο Διαδίκτυο, συνεργαστείτε με έναν τοπικό δημοσιογράφο και παρατηρήστε πώς λειτουργούν οι τοπικές κοινωνίες.

@Lolagars

Michèle Foin

συνιδρύτρια της συλλογικότητας
Solvo

→ Να είστε ξεκάθαροι από την αρχή του ρεπορτάζ σχετικά με το ποιο είναι πρόβλημα στο οποίο αποκρίνεται η λύση. Αυτό σας βοηθάει να μείνετε εστιασμένοι και είναι το κλειδί για την εξέταση της αποτελεσματικότητας της λύσης.

→ Η αποκριτική δημοσιογραφία δεν αφορά πάντα μια βιώσιμη λύση. Μπορεί επίσης να εξηγήσει γιατί κάτι που θεωρήθηκε καλή ιδέα τελικά δεν λειτούργησε και να παρουσιάσει τις παγίδες προς αποφυγή. Για να είναι αξιόπιστο, ένα ρεπορτάζ πρέπει να καλύπτει και τους περιορισμούς της λύσης. Όμως δεν είναι πάντα εύκολο να τους εντοπίσουμε. Οι επικεφαλής του εγχειρήματος συχνά δεν θέλουν να μιλήσουν για αυτά, φοβούμενοι ότι θα αποδυναμώσουν την αξιοπιστία των ενεργειών τους.

→ Όσοι επωφελούνται από λύσεις, μερικές φορές πιστεύουν ότι θα κάνουν κακό αν επισημάνουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

→ Μην ξεχνάτε τη διαδικασία της απόκρισης. Το ακροατήριο πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσει τα διάφορα στάδια του εγχειρήματος για να είναι σε θέση να το αναπαράγει.

[@SolvoCollectif](#)

Meera K

συνιδρύτρια Citizen Matters

→ Βεβαιωθείτε ότι πλαισιώνετε το πρόβλημα σωστά - προσδιορίστε τη βασική αιτία, και τα συναφή συμπτώματα για να κατανοήσετε ποιο είναι το πραγματικό πρόβλημα που λύνει η «απόκριση».

[@citizenmatters](#)

Sanne Breimer

επαγγελματίας των μέσων
ενημέρωσης, εκπαιδύτρια
δημοσιογραφίας και coach

→ Κάποιοι δημοσιογράφοι που δεν είναι εξοικειωμένοι με τη μέθοδο εξακολουθούν να μπερδεύονται από τη λέξη «απόκριση». Προτιμώ να το εξηγήσω εξ αρχής ως «ανταπόκριση σε ένα πρόβλημα».

[@SanneBreimer](#)

Marine Mugnier & Delphine Tayac

ιδρύτριες της συλλογικότητας Antidotes

→ Αποφύγετε να αναφέρετε μια πρωτοβουλία μόνο επειδή νομίζετε ότι είναι ενδιαφέρουσα / ωραία / καινούργια... Είναι σημαντικό να αναρωτηθούμε: Γιατί επιλέγεται η συγκεκριμένη πρωτοβουλία; Γιατί πρέπει να επικεντρωθώ σε αυτήν και όχι σε κάποια άλλη; Τι γίνεται συγκεκριμένα που να αξίζει ένα ρεπορτάζ;

→ Αφιερώστε χρόνο για να εντοπίσετε (και ακόμα καλύτερα να δημιουργήσετε ένα δίκτυο) πηγών / εμπειρογνομόνων / επιστημόνων / δεξαμενών σκέψης / δημόσιων οργανισμών / ΜΚΟ κ.λπ. που μπορούν να σας καθοδηγήσουν ώστε να βρείτε πειστικές / ισχυρές αποκρίσεις.

[@Antidotes_fr](#)

Πηγές από το Solutions Journalism Network

- Βρείτε έμπνευση στο [SJN's Solutions StoryTracker](#).
- Οι δημοσιογράφοι μπορούν να υποβάλουν τα δημοσιευμένα ρεπορτάζ τους στον κατάλογο. Εάν δεν γίνουν δεκτές, θα υπάρχει ανατροφοδότηση σχετικά με το ποιες πτυχές της αποκριτικής δημοσιογραφίας έλειπαν από το ρεπορτάζ ή θα μπορούσαν να ενισχυθούν.
- [Διαβάστε αυτή τη σύντομη συνέντευξη](#) με την Tina Rosenberg, συνιδρύτρια του SJN, η οποία εξηγεί με απλά λόγια το ρόλο των δεδομένων και άλλων αποδεικτικών στοιχείων στην υποστήριξη της αποκριτικής δημοσιογραφίας.
- [How to do SoJo in a time crunch \(14 tips\)](#)
- [Basic Toolkit](#)
- [SoJo & Data Journalism](#)
- [Integrating SoJo into your Workflow](#)
- [Anatomy of one \(short\) solutions story](#)

«Ο πρωταρχικός στόχος της αποκριτικής δημοσιογραφίας δεν είναι να κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται καλά, αν και όταν συμβαίνει η επίδραση της είναι σημαντική. Ο στόχος της είναι να ενημερώνει καλύτερα τους ανθρώπους»

Nina Fasciaux
Διευθύντρια, Συμπράξεις & Υποτροφίες, SJN

Σχετικά με τους εταίρους του προγράμματος

Το Solution Journalism Accelerator, που ξεκίνησε το 2022, παρέχεται από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημοσιογραφίας (EJC) σε συνεργασία με το Solutions Journalism Network και υποστηρίζεται από το Ίδρυμα Bill & Melinda Gates.

Σχετικά με το European Journalism Centre

Το ίδρυμα European Journalism Centre (EJC) είναι μία ανεξάρτητη ολλανδική μη κερδοσκοπική οργάνωση με έδρα το Μάαστριχτ, στις Κάτω Χώρες. Είμαστε ένα Κέντρο για τις κοινότητες, τη γνώση και τη συνεργασία με εταίρους και χρηματοδότες. Στόχος μας είναι ο επαναπροσδιορισμός της δημοσιογραφίας.

Σχετικά με το Solutions Journalism Network

Το SJN είναι μια διεθνής μη κερδοσκοπική οργάνωση που προωθεί μια συστημική αλλαγή στη δημοσιογραφία, πρωτοπόρος στην υιοθέτηση της αποκριτικής δημοσιογραφίας και των εμπεριστατωμένων ρεπορτάζ αποκρίσεων για κοινωνικά προβλήματα στις καθημερινές ειδήσεις σε όλο τον κόσμο. Αποστολή μας είναι να μετασχηματίσουμε τη δημοσιογραφία ώστε όλοι οι άνθρωποι να έχουν πρόσβαση σε ειδήσεις που να τους βοηθούν να οραματιστούν και να οικοδομήσουν έναν πιο δίκαιο και βιώσιμο κόσμο.

Σχετικά με το Bill & Melinda Gates Foundation

Το Bill & Melinda Gates Foundation είναι μία ΜΚΟ για την καταπολέμηση της φτώχειας, των ασθενειών και της ανισότητας σε όλο τον κόσμο. Αποστολή του είναι η δημιουργία ενός κόσμου όπου κάθε άνθρωπος θα έχει την ευκαιρία να ζήσει μια υγιή, παραγωγική ζωή. Συνεργάζεται με επιχειρηματίες, εταιρείες και άλλους οργανισμούς για τη δημιουργία κινήτρων που αξιοποιούν τη δύναμη της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας για να φέρουν την αλλαγή σε αυτούς που την έχουν περισσότερο ανάγκη.